

INGLIZ VA OZBEK TILLARIDA KIMYO TEHNOLOGIYAGA OID SO'ZLARNING TIPOLOGIG TAXLILI

Xakimova Malika Maxmud Qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Ingliz va ozbek tillarida Kimyo texnologiyaga oid sozlarning tipologig taxlili haqida so'z yuritilib, til va uni o'rganishda foydalaniladigan zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan bir nechta yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Til, ingliz tili, AKT, ta'lim texnologiyalari, loyiha, qiziqish, faollik, interaktiv metodlar.

В статье рассматриваются некоторые из современных образовательных технологий, используемых при изучении языка.

Ключевые слова: английский язык, ИКТ, образовательные технологии, проект, интерес, активность, интерактивные методы.

Til asosiy aloqa vositasidir, usiz inson jamiyatining borligi va rivojlanishini tasavvur qilish qiyin. Bugungi kunda bizning dunyomizda ijtimoiy munosabatlarda katta o'zgarishlar bo'layotgan bir pallada aloqa axborot vositalari (axborot texnologiyalari) o'quvchilarning kommunikativ malakasini oshirishni talab qiladi, ular muloqotning boshqa ishtirokchilari bilan o'zaro muloqot qilish jarayonida turli vaziyatlarda fikrlarni almashishi, til va so'zlashuv normalarini to'g'ri ishlatishi taqazo etadi.

Bunday sharoitda, xorijiy tilning asosiy maqsadi kommunikativ qobiliyatni shakllantirishdir, ya'ni chet tilida shaxslararo va madaniyatlararo muloqotni amalga oshirishni talab etiladi.

Maktab ta'limining ushbu bosqichida pedagogik jarayonning deyarli barcha qirralarini qamrab oladigan muhim o'zgarishlar mavjud. Ular ta'lim jarayoniga muayyan maqsadlar va vazifalarni qo'ydi.

Asosiy vazifalaridan biri, bu zamonaviy o'qitish va ta'lim texnologiyalarini o'zlashtirish orqali o'qituvchining pedagogik mahoratini oshirishdir. Har qanday yangi texnologiyalarni qo'llash bilan o'qituvchining yangi pedagogik g'oyalari boshlanadi: tizimli, metodologik tilning ravshanligi, o'quv uslubiyatida aniq taktika paydo bo'lishi.

O'quv jarayonining eng muhim vazifasi — o'quvchining shaxsiy qiziqishi. Rejalashtirilgan natijalarni olish uchun ta'lim jarayonida qaysi texnologiyalardan foydalanishi kerakligini bilish kerak. Ko'rinib turibdiki, har qanday aniq ta'lim texnologiyasidan foydalanish qanchalik mukammal bo'lmasin, o'quvchilarning malakalarini aniqlash va rivojlantirish uchun eng samarali shart-sharoitlarni yaratmaydi.

Pedagogik (ta'lim) texnologiyasi — o'quv jarayonini loyihalashtirish, tashkil etish va o'tkazish uchun o'quvchilar va o'qituvchilar uchun qulay muhit bilan birgalikda o'quv-pedagogik faoliyatning yaxshi o'ylangan modeliga aytiladi. Pedagogik texnologiya ta'lim jarayonining to'liq nazorat qilinadigan g'oyasini amalga oshirishni o'z ichiga oladi [1]. Zamonaviy ta'lim texnologiyalariga quyidagilar kiradi:

- rivojlanish;
- muammolarni o'rganish;
- ko'p bosqichli ta'lim;
- kollektiv ta'lim tizimi;
- ixtirochilik muammolarini texnologik o'rganish;
- o'qitishda tadqiqot usullari;

– loyihani o'qitish usullari;

O'yin uslublarini o'rgatishda foydalanish texnologiyasi:

– rol o'ynash, biznes va boshqa ta'lim o'yinlar turlari;

– hamkorlikda ta'lim (jamoat, guruh ishi);

– axborot-kommunikatsiya texnologiyalari;

Dizayn va interfaol o'qitish usullari haqida aloxida to'xtalganda, ularning kombinatsiyasi va integratsiyalashuvi ingliz tilini o'qitish jarayonida eng samarali va unumli vositalardan biri deb hisoblanadi.

Ulardan biri bu liyoha usuli. Loyiha usuli bolani faol mustaqil fikrlashni rivojlantirish va uni nafaqat bilimlarni yodlash va takror ishlab chiqarishga o'rgatish, balki uni amalda qo'llash uchun mo'ljallangan. Loyiha ustida ish olib borishda bolalar hamkorlik qilishni o'rgatishlari muhim, va hamkorlikda ta'lim berish o'zaro yordam, xohish va qobiliyatni kuchaytirishga ko'maklashadi, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari va faoliyati shakllantiriladi. Loyiha usuli o'quvchilarning mustaqil harakatlari natijasida ushbu natijalarni majburiy taqdim etilishi natijasida muayyan muammolarni hal qilish imkonini beradigan ta'lim va bilim texnikasi to'plamidir. Loyiha usuli o'quvchilar mustaqil alohida-alohida yoki guruhda o'zingizni ifoda etishga, qobiliyatini sinashga, o'qituvchi o'z bilimlarini amalda qo'llashga, jamoatchilik tomonidan erishilgan natijalarni ko'rsatishga imkonini beruvchi faoliyatdir. Ushbu metod o'quvchilarning o'zlari tomonidan yaratilgan qiziqarli masalalarni hal qilishni o'z ichiga oladi. Masalan davraga "Bugun men nima uchun darsga kech qoldim?" ya'ni "Why am I late for class today?" savoli tashlanadi. Shu tariqa o'quvchilar o'z bilimini chet tili orqali ifoda etishga harakat qilishadi, hamda boshqa o'quvchilarga o'zining arzimasi sabablarini ko'rsatib, boshqa bu holni takrorlashmaydi.

Pedagogik texnologiya sifatida loyihalash usuli tadqiqot, izlanishlar, muammoli usullarning kombinatsiyasini o'z ichiga olgan texnologiyadir. O'quvchilar uchun loyiha o'zlarining ijodiy salohiyatlarini maksimal darajaga ko'tarish uchun imkoniyat bo'lib, printsipl jihatdan muammoni hal qilish uchun o'quvchilar aniq ijodiy, intellektual va kommunikativ ko'nikmalarga ega bo'lishlari kerak. Shuning uchun loyiha usulidan to'g'ri foydalanish uchun integratsiyalashgan ta'lim tizimida amalga oshiriladigan katta tayyorgarlik talab qilinadi.

Faol yoki interaktiv metodlar kognitiv faollikni va o'quvchi avtonomligini rag'batlantirishni o'z ichiga oladi. Interaktiv usullar barcha o'quvchilar bir-birlari bilan faol muloqot qiladigan qulay o'quv muhitini tashkil qilishga yo'naltirilgan. Interaktiv ta'limni tashkil qilish hayot sharoitlarini modellashtirishni, rol o'ynash o'yinlaridan foydalanishni, vazifa va vaziyatlarni tahlil qilish asosida axborotlarni umumiy yechimini, axborot oqimlarini aqlga kiritishni o'z ichiga oladi, bu uning faol faoliyatini keltirib chiqaradi. Interaktiv yondashuvlarning ajralmas qismi o'quvchilar tomonidan bajariladigan interaktiv mashqlar va vazifalardir. Interaktiv mashqlar va odatiy ishlardagi asosiy farqlar, ular nafaqat o'rganilgan materialni birlashtirishga, balki yangi narsalarni o'rganishga ham qaratilgan.

Zamonaviy pedagogika ko'plab interaktiv yondashuvlarga boy bo'lib, ular qatoriga quyidagilar kiradi:

– ijod vazifalari

– kichik guruhlarda ishlash

– tarbiyaviy o'yinlar (rol ijro etish, taqlid qilish, biznes o'yinlar va ta'limiy o'yinlar)

– davlat resurslaridan foydalanish (mutaxassislarni taklif qilish, ekskursiyalar)

– ijtimoiy loyihalar (ijtimoiy loyihalar, tanlovlar, radio va gazetalar, filmlar, namoyishlar, ko'rgazmalar, ijrolar, qo'shiqlar va ertaklar)

– yangi materiallarni o'rganish va mustahkamlash (interfaol ma'ruza, ko'rgazmali qo'llanmalar, video va audio materiallar bilan ishlash, «o'qituvchi sifatida talaba», «barchani hamma o'rgatadi».

– murakkab va munozarali savollar va muammolar muhokamasi.

Interaktiv ta'lim usuli bilan o'quvchilar o'quv muhitida bevosita muloqot qilishadi, bu esa o'z navbatida tajriba manbai bo'lib xizmat qiladi. Pedagogik usullarni tushunishda o'zaro munosabatlar o'quvchilarni va o'qituvchilarni o'qitishni tashkil etganda, ularni tayyorlash nazarda tutadi.

O'quvchi-tinglovchi, kuzatuvchi sifatida ishlamaydi, lekin darsda faol ishtirok etadi. O'quv jarayonini tashkil etishning bunday shakli bilan nafaqat maktab bali litsey, kollej hattoki oliy ta'lim o'quvchilari ham to'liq ishtirokchiga aylanishadi. O'qituvchi vazifasi, asosan, mustaqil faoliyatni rag'batlantirish, ularning maqsadlariga erishish yo'llarini topishdir.

Shunday qilib, darsda turli pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda, ingliz tilini o'qitish jarayoni butunlay yangi nuqtai nazardan qaralishi va shaxsni shakllantirishning yangi mexanizmlarini o'zlashtirish, qulay sharoitda sifatli natijalarga erishish mumkin.

Adabiyot:

1. Xorijiy tillarni o'rgatishda rol o'ynash o'yinlari // INR № 4, 1989
2. Ingliz tilini o'qitish bo'yicha loyiha ustida ishlash // INR Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi usuli // INR № 2, 3, 2000